

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä saariston kehityksen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

Johdanto

Valtiovarainministeriö pyytää lausuntoanne luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä saariston kehityksen edistämisestä annetun lain muuttamisesta. Esityksellä toteutettaisiin hallitusohjelman mukaiset hyvinvointialueiden rahoitusmallin kehittämisen kolmannen vaiheen muutokset, sekä eräitä muita muutoksia, joiden on tarkoitus tulla voimaan vuonna 2027.

Ehdotetut muutokset

Hyvinvointialueiden koko maan rahoituksen tasoa varainhoitovuodelle määritettäessä huomioon otettavasta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarpeen arvioidusta vuosittaisesta kasvusta säädettäisiin vuosille 2027–2030 Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) ylläpitämään SOME-malliin perustuen. Kyseessä on teknisluontoinen päivitys.

Valtiontaloudellista säästöjen toteuttamiseksi sosiaali- ja terveydenhuollon vuosittaisesta palvelutarpeen kasvusta ehdotetaan otettavaksi rahoituksessa huomioon voimassa olevan lain 80 prosentin sijasta 60 prosenttia vuodesta 2027. Lisäksi palvelutarpeen kasvun huomioon ottamista koskevasta määräaikaisesta 0,2 prosenttiyksikön korotuksesta ehdotetaan luovuttavaksi vuodesta 2028 lukien. Säästö ehdotetaan kohdennettavaksi kaikille hyvinvointialueille sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksen määräytymistekijöiden perusteella.

Säästötoimenpiteiden vaikutuksia ehdotetaan kompensoitavaksi nostamalla palvelutarpeen määräytymistekijän rahoitusosuutta yhdellä prosenttiyksiköllä ja vastaavasti vähentämällä asukasperusteista osuutta vuonna 2028. Tämä turvaisi yhdenvertaisia palvelujen järjestämisen edellytyksiä niillä alueilla, joiden asukkaiden palvelutarve on korkea ja rahoitus kasvaa muita alueita hitaammin vähäisen väestönkasvun vuoksi.

Hyvinvointialuekohtaisen rahoituksen määräytymisen perusteena olevaa sosiaali- ja terveydenhuollon tarvetta ja kustannuksia kuvaavaa tarvetekijämallia päivitetäisiin THL:n tutkimukseen perustuen. Tarvetekijöiden ja niiden kertoimien taustalla olevissa käyttö- ja kustannustiedoissa otettaisiin huomioon uusimmat tiedot ja tarvetekijöihin tehtäisiin eräitä tarkistuksia. Tässä vaiheessa ei vielä ehdoteta toteutettavaksi tarvetekijöitä tai

tietopoimintoja koskevia merkittäviä laajennuksia. Lisäksi muun kuin hyvinvointialueiden ostopalveluna tai palvelusetelinä rahoittaman yksityisen terveydenhuollon diagnoositietojen huomioon ottamista rahoituksessa rajattaisiin osittain.

Palvelutarvekertoimien laskennassa käytettävän tietopohjan laadun turvaamiseksi selkiytettäisiin THL:n tehtävää tarkistaa tietopohjan laatua ja oikeutta korjata rekisteritiedoissa olevia selviä virheitä. Lisäksi valtiovarainministeriö voisi rahoituspäätöksessä ottaa huomioon rahoituksen pohjana olevissa rekisteritiedoissa olevia selviä virheitä, jotka muutoin vaikuttaisivat merkittävästi hyvinvointialuekohtaiseen rahoitukseen.

Saaristoisuutta koskevassa rahoituksen määräytymistekijässä otettaisiin huomioon saariston kehityksen edistämisestä annettuun lakiin ehdotettava uusi saaristaisen hyvinvointialueen määritelmä. Saaristoiselle hyvinvointialueelle laskettaisiin saaristoisuuskerroin, jonka perusteella määriteltäisiin hyvinvointialueille saaristoisuuden perusteella kohdennettava sosiaali- ja terveydenhuollon laskennallinen rahoitus.

Siirtymätasauksen porrastusta ehdotetaan muutettavaksi vuodesta 2027 lukien. Sekä siirtymätasausvähennysten että -lisien porrastusta kasvatettaisiin vuosittain kymmenellä eurolla lisää asukasta kohden siten, että koko maan tasolla pysyväksi jäävien siirtymätasauksien määrä vähenisi neljäsosalla vuoden 2030 loppuun mennessä. Vastaava muutos porrastukseen tehtäisiin vuonna 2027 määräaikaisesti voimassa olevaan siirtymätasauslisän leikkaukseen.

Siirtymätasauksen porrastusmuutos vähentäisi valtion rahoitettavaksi tulevaa osuutta siirtymätasauksista. Lisäksi siirtymätasauksen valtion rahoitusosuudesta siirrettäisiin säästötoimenpiteenä hyvinvointialueiden rahoitettavaksi 53 miljoonaa euroa vuonna 2028, 91 miljoonaa euroa vuonna 2029 ja 82 miljoonaa euroa vuodesta 2030. Valtion rahoituksen vähennys kohdistettaisiin asukasta kohden yhtä suurena kaikille hyvinvointialueille, lukuun ottamatta niitä siirtymätasauslisää saavia hyvinvointialueita, joilla siirtymätasaus on tarpeen palvelujen järjestämiseksi riittävän rahoituksen turvaamiseksi, laskennallisen rahoituksen kehitys huomioon ottaen.

Saariston kehityksen edistämisestä annetussa laissa säädettäisiin uudesta saaristaisen hyvinvointialueen määritelmästä ja saariston käsitteestä.

Esityksen aikataulu ja voimaantulo

Esitysluonnoksessa on arvioitu hyvinvointialueiden rahoitukseen ehdotettavien muutosten vaikutuksia kokonaisuutena ja alueittain. Vaikutusarviot perustuvat tässä vaiheessa vuoden 2026 rahoitukseen. Vaikutusarviot päivitetään vuoden 2027 rahoituksen tasolle maaliskuussa saatavien aluekohtaisten tarvekertoimien tietojen perusteella. Mahdollisen lisälausuntoajan tarve arvioidaan tällöin riippuen vuoden 2027 rahoitukseen tulevien muutosten suuruudesta.

Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle huhtikuussa 2026. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2027. Lisäksi annettaisiin valtioneuvoston asetus saaristoisista hyvinvointialueista.

Esityksen tavoitteena on kehittää hyvinvointialueiden rahoitusmallia hallitusohjelman mukaisesti hallitusti ja ennakoivasti perustuslain mukaiset palvelut turvaten. Rahoitusmallia kehitettäisiin tutkimukseen perustuen siten, että rahoitus kohdentuisi alueille paremmin palvelujen järjestämisen edellytykset turvaten. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarvemallin päivityksessä huomioitaisiin tietopohjan luotettavuudessa havaitut ongelmat eikä tässä vaiheessa ehdotettaisi malliin tehtäväksi merkittäviä laajennuksia. Tietopohjan luotettavuuden parantamiseksi selkiytettäisiin myös virheiden korjaamista koskevaa sääntelyä.

Lisäksi esityksellä toteutettaisiin hallituksen kustannusten kasvun hillinnän tavoitteiden mukaisia säästötoimenpiteitä. Hyvinvointialueiden rahoitus muodostaa valtion talousarviosta noin kolmasosan, joten nykyisessä valtiontaloudellisessa tilanteessa on välttämätöntä kohdistaa säästöjä myös siihen. Rahoituslain mukainen hyvinvointialueiden valtion rahoitus on kasvanut vuosina 2023-2026 yhteensä noin neljällä miljardilla eurolla. Esityksessä arvioidaan muutosehdotusten vaikutuksia kokonaisuutena ja alueittain varmistaen, että säästötoimenpiteistä huolimatta asukkaiden peruspalvelut turvataan.

Saaristolain muuttamisen tavoitteena on tunnistaa saaristoisten hyvinvointialueiden keskeiset ominaispiirteet ja sitä kautta mahdollistaa kehityksen edistäminen Suomen saaristoisimmilla hyvinvointialueilla. Saaristoista hyvinvointialuetta määrittävien kriteerien pohjalta voitaisiin kohdistaa saaristoisuuteen perustuvaa rahoitusta ja mahdollisia muita saaristoisuuteen liittyviä toimia niille hyvinvointialueille, joilla saaristoisuus aiheuttaa erityishaasteita esimerkiksi palvelujen järjestämiselle.

Vastausohjeet vastaanottajille

Kuka tahansa voi antaa lausunnon.

Lausunto pyydetään ensisijaisesti antamaan vastaamalla lausuntopyyntöön lausuntopalvelun kautta. Ohjeet palveluun rekisteröitymiseksi ja palvelun käyttämiseksi löytyvät lausuntopalvelun sivulta Ohjeet > Käyttöohjeet (käyttäjätuki: lausuntopalvelu.om(at)gov.fi). Ministeriöiden tulee lisäksi tallentaa lausuntopalvelussa antamansa lausunto VAHVA-asianhallintajärjestelmään asialle VN/13749/2025.

Jos lausuntoa ei ole mahdollista antaa lausuntopalvelussa, lausunto voidaan vaihtoehtoisesti toimittaa ministeriön kirjaamoon sähköpostilla osoitteeseen kirjaamo.vm(at)gov.fi tai postitse osoitteeseen PL 28, 00023 Valtioneuvosto. Kirjaamoon toimitetussa lausunnossa pyydetään mainitsemaan asianumero VN/13749/2025. Lisäksi kirjaamoon toimitettu lausunto pyydetään lähettämään esimerkiksi sähköpostin liitetiedostona Word- tai PDF-muodossa, jotta lausuntoasiakirja ei sisällä tarpeettomia henkilötietoja, kuten yksityishenkilön sähköpostiosoitetta.

Kaikki annetut lausunnot ovat lähtökohtaisesti julkisia viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) mukaisesti. Lausunnot julkaistaan hankkeen julkisilla hankesivuilla (valtioneuvosto.fi/hankkeet, tunnus VM052:00/2025). Yksityishenkilön lausunto julkaistaan kuitenkin hankesivuilla tietosuojaesitystä ainoastaan, jos henkilö tätä kirjallisesti pyytää esimerkiksi lausuntonsa yhteydessä tai sen saateviestissä.

Lisäksi kaikki lausuntopalvelussa annetut lausunnot, mukaan lukien yksityishenkilöiden lausunnot, ovat automaattisesti kaikkien nähtävissä lausuntopalvelussa. Ministeriö ei julkaise kirjaamoon toimitettuja lausuntoja lausuntopalvelussa.

Lausunnossa ei tule ilmoittaa tarpeettomia henkilötietoja. Vaikka yksityishenkilön kirjaamoon toimittamaa lausuntoa ei julkaistaisi verkossa, lausunto on ministeriöltä kaikkien saatavissa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain mukaisesti.

Aikataulu

Lausunto pyydetään antamaan **viimeistään 11.3.2026**.

Valmistelijat

Hallitusneuvos Eeva Mäenpää, VM, puh. 02955 30266, eeva.maenpaa(at)gov.fi
(rahoituslaki)

Johtava erityisasiantuntija Antti Väisänen, VM, puh. 02955 30466, antti.vaisanen(at)gov.fi
(rahoitusmalli)

Erityisasiantuntija Roosa Valkama, VM, puh. 02955 30560, roosa.valkama(at)gov.fi
(rahoitusmalli ja -laskelmat, 13.2. saakka)

Finanssiasiantuntija Kaarle Myllyneva, VM, puh. 02955 30472, kaarle.myllyneva(at)gov.fi
(rahoituslaskelmat)

Johtava asiantuntija Elina Auri, MMM, puh. 02951 62041, elina.auri(at)gov.fi (saaristolaki)
Lainsäädäntöneuvos Karin Cederlöf, MMM, puh. 02951 62063, karin.cederlof(at)gov.fi
(saaristolaki)

Lausuntopyynnön teknisiin kysymyksiin lisätietoja antaa:

Projektiassistentti Essi Taavitsainen, puh. 02955 30141, essi.taavitsainen(at)gov.fi

Linkit

<https://vm.fi/hanke?tunnus=VM052:00/2025> - Linkki rahoituslain säädösvalmisteluhankkeen verkkosivuille

<https://vm.fi/sv/projekt?tunnus=VM052:00/2025> - Länk till webbplatsen för lagberedningsprojektet för finansieringslagen

<https://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=MMM025:00/2024> - Linkki saaristolain säädösvalmisteluhankkeen verkkosivuille

<https://valtioneuvosto.fi/sv/projektet?tunnus=MMM025:00/2024> - Länk till webbplatsen för lagberedningsprojektet för skärgårdslagen

Liitteet:

[HE-luonnos rahoituslain III vaiheen muutokset.pdf](#) - Luonnos hallituksen esitykseksi rahoituslain ja saaristolain muuttamisesta

[Finansieringslagens huvudsakliga innehåll och paragrafer.pdf](#) - Finansieringslagens huvudsakliga innehåll och paragrafer

[Skärgårdslagen_3 § 9a §_.pdf](#) - Skärgårdslagens paragrafer och motiveringar

[Statsrådets förordning om välfärdsområden med skärgårdsförhållanden.pdf](#) - Statsrådets förordning om välfärdsområden med skärgårdsförhållanden

[Saaristoasetuksen perustelumuistio_26.1.2026.pdf](#) - Luonnos saaristoasetuksen perustelumuistiosta

[Promemoria_Statsrådets förordning om välfärdsområden med skärgårdsförhållande.pdf](#) - Utkast till motiveringspromemoria till skärgårdsförordningen

Jakelu:

Asikkala
Enonkoski
Espoo
Etelä-Karjalan hyvinvointialue
Etelä-Karjalan liitto
Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue
Etelä-Savon hyvinvointialue
Etelä-Savon maakuntaliitto
Finlands öar, Suomen saaret, FÖSS
Hailuoto
Helsingin kaupunki
Hirvensalmi
HUS
Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy
Inkoo
Itä-Suomen elinvoimakeskus
Itä-Uudenmaan hyvinvointialue
Joutsa
Juuka
Jyväskylä
Kaakkois-Suomen elinvoimakeskus
Kaarina
Kainuun hyvinvointialue
Kanta-Hämeen hyvinvointialue
Kemiönsaari
Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue
Keski-Suomen elinvoimakeskus
Keski-Suomen hyvinvointialue
Keski-Suomen liitto
Keski-Uudenmaan hyvinvointialue
Kirkkonummi
Kitee

Kivijärvi
Kotka
Kuhmoinen
Kuopio
Kustavi
Kymenlaakson hyvinvointialue
Kymenlaakson liitto
Lapin hyvinvointialue
Leader-ryhmät c/o Suomen Kylät ry
Lieksa
Liikenne- ja viestintäministeriö
Liperi
Lounais-Suomen elinvoimakeskus
Loviisa
Luhanka
Luoto
Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue
Maa- ja metsätalousministeriö
Maalahti
Maaseutupolitiikan neuvosto MANE
Mikkeli
Mustasaari
Naantali
Närpiö
Oikeusministeriö
Opetus- ja kulttuuriministeriö
Parainen
Parikkala
Pirkanmaan hyvinvointialue
Pirkanmaan liitto
Pohjanmaan elinvoimakeskus
Pohjanmaan hyvinvointialue
Pohjanmaan liitto
Pohjois-Karjalan hyvinvointialue
Pohjois-Karjalan maakuntaliitto
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue
Pohjois-Pohjanmaan liitto
Pohjois-Savon hyvinvointialue
Pohjois-Savon liitto
Pohjois-Suomen elinvoimakeskus
Pori
Porvoo
Puolustusministeriö
Puumala
Pyhtää
Päijät-Hämeen hyvinvointialue
Päijät-Hämeen liitto
Raasepori
Ruokolahti
Rääkkylä
Saaristoasiain neuvottelukunta SANK

Salo
Satakunnan hyvinvointialue
Satakuntaliitto
Savonlinna
Sipoo
Sisäministeriö
Sosiaali- ja terveysministeriö
Sulkava
Suomen Kylät ry
Taipalsaari
Taivassalo
Terveystieteiden tutkimuskeskus
Tervo
Työ- ja elinkeinoministeriö
Uudenmaan elinvoimakeskus
Uudenmaan liitto
Uusikaupunki
Vaala
Valtiovarainministeriö
Vantaan ja Keravan hyvinvointialue
Varsinais-Suomen hyvinvointialue
Varsinais-Suomen liitto
Vöyri
Ympäristöministeriö

Lausunnonantajan lausunto

1. Koko maan rahoituksen tasossa huomioon otettava sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarpeen kasvuarvio vuosille 2027–2030 (7 § 1 mom.)

Kyseessä on teknisluonteinen SOME-malliin perustuva päivitys.

2. Palvelutarpeen kasvun huomioon ottamista koskevat säästötoimenpiteet (7 § 1 mom. ja 36 § 1 mom.)

Palvelutarpeen kasvusta ehdotetaan otettavaksi rahoituksessa huomioon 60 prosenttia vuodesta 2027. Määräaikaisesta 0,2 prosenttiyksikön korotuksesta luovuttaisiin vuodesta 2028.

3. Palvelutarpeen kasvun säästöjen kohdentaminen ja säästökompensaatio (3 § 1 mom.)

Palvelutarpeen kasvua koskeva säästö kohdennettaisiin kaikille hyvinvointialueille sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksen määräytymistekijöiden perusteella. Säästötoimenpiteiden vaikutuksia kompensoitaisiin nostamalla palvelutarpeen määräytymistekijän rahoitusosuutta yhdellä prosenttiyksiköllä ja vastaavasti vähentämällä asukasperusteista osuutta vuonna 2028.

4. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarvemallin päivitykset (14 § ja lain liite)

Tarvetekijöiden ja niiden kertomien taustalla olevissa käyttö- ja kustannustiedoissa otettaisiin huomioon uusimmat tiedot ja nykyisiin tarvetekijöihin tehtäisiin eräitä tarkistuksia, mutta ei toteutettaisi tarvetekijöitä tai tietopoimintoja koskevia merkittäviä laajennuksia. Yksityisen terveydenhuollon diagnoositietojen huomioon ottamista rahoituksessa rajattaisiin osittain.

5. Palvelutarvekertoimien tietopohjan laadun turvaaminen (14 § 3 mom. ja 26 a § 2 mom.)

THL:n tehtävää tarkistaa tietopohjan laatua ja oikeutta korjata rekisteritiedoissa olevia selviä virheitä selkiytettäisiin. Valtiovarainministeriö voisi rahoituspäätöksessä ottaa huomioon rekisteritiedoissa olevia selviä virheitä, jotka vaikuttaisivat merkittävästi hyvinvointialuekohtaiseen rahoitukseen.

6. Saaristoisuus rahoituksen määräytymistekijänä (19 §)

Saaristolain määritelmän mukaiselle saaristoiselle hyvinvointialueelle laskettaisiin saaristoisuuskerroin, jonka perusteella määriteltäisiin hyvinvointialueille saaristoisuuden perusteella kohdennettava sosiaali- ja terveydenhuollon laskennallinen rahoitus.

7. Siirtymätasauksien porrastuksen muuttaminen (35 § 2–5 mom.)

Siirtymätasauksien porrastusta muutettaisiin sekä siirtymätasausvähennysten että -lisien osalta kymmenellä eurolla asukasta kohden lisää vuosittain vuodesta 2027 siten, että pysyvien siirtymätasauksien määrä vähenee noin neljäsosalla vuoden 2030 loppuun mennessä.

8. Siirtymätasauksia koskeva säästötoimenpide ja sen kohdentaminen (40 §)

Siirtymätasauksista valtion rahoittamasta osuudesta siirrettäisiin hyvinvointialueiden rahoitettavaksi 53 milj. euroa vuonna 2028, 91 milj. euroa vuonna 2029 ja 82 milj. euroa vuodesta 2030. Rahoituksen vähennys kohdistettaisiin asukasta kohden yhtä suurena kaikille hyvinvointialueille, lukuunottamatta niitä siirtymätasauslisää saavia hyvinvointialueita, joilla siirtymätasaus on laskennallisen rahoituksen kehityksen huomioon ottaen tarpeen palvelujen järjestämiseksi riittävän rahoituksen turvaamiseksi.

9. Kommenttinne koskien saariston käsitettä (saaristolain 3 §)

10. Kommenttinne koskien saaristoista hyvinvointialuetta (saaristolain 9 a §) sekä siihen liittyvää valtioneuvoston asetusta

11. Mahdolliset muut kommentit hallituksen esitysluonnoksesta

Ahonen Ville-Veikko
Valtiovarainministeriö

Mäenpää Eeva
Valtiovarainministeriö